

К.М. Горбунова, В.М. Курепін

м. Глухів, Україна

***Виховання культури безпеки студентів у процесі вивчення
дисциплін безпеки***

Культура безпеки як компонент загальної культури включає основні елементи життя суспільства.

1. Матеріальні продукти людської діяльності, спеціально призначені для профілактики травм, хвороб, заподіяння людині, суспільству збитків, шкоди. Основна функція таких предметів (вогнегасник, протигаз, газовий балончик, ремінь безпеки в автомобілі тощо) полягає в профілактиці і подоланні впливу на людину шкідливих і небезпечних факторів життєдіяльності.

2. Соціальні інститути, основна задача яких складається в забезпеченні безпеки людини і суспільства: пожежна охорона, аварійно-рятувальні підрозділи, аварійна газова служба тощо.

3. Форми організації життя і діяльності людей, їхні взаємини, основна задача яких складається в забезпеченні індивідуальної і колективної безпеки (взаємодопомога при запобіганні та під час виникнення надзвичайних ситуацій).

4. Особистісне втілення культури безпеки в житті і діяльності професійних фахівців (міліціонер, охоронець, травматолог, рятувальник тощо), членів громадських організацій і об'єднань.

5. Галузі наукового знання, що досліджують закони безпечної життєдіяльності людини і суспільства, норми, значення, знання, що фіксують основні закономірності і правила безпечної життєдіяльності.

Ядро культури безпеки як компонента культури в її особистісному втіленні складають загальнолюдські цілі і цінності: життя, здоров'я,

безпека, добробут, особиста незалежність, воля, законність, благо, справедливість, взаємодопомога, порятунок тощо.

Незалежно від форми реалізації того чи іншого компонента культури безпеки загальним для них є їхня функція – запобігання і подолання шкідливих і небезпечних факторів життєдіяльності людини і суспільства та формування предметних дій майбутньої діяльності і спеціальна підготовка до безпеки життєдіяльності.

У змісті вищої освіти культура безпеки представлена практично у всіх навчальних дисциплінах, насамперед у курсі «Безпека життєдіяльності». У педагогічній практиці, де реалізуються два основних варіанти включення культури безпеки в зміст викладання дисциплін: у вигляді спеціального навчального предмета і у формі інтегрованого навчання основам безпеки. Таким чином, існує два основних варіанти входження культури безпеки в зміст вищої освіти: інтегроване навчання безпеки життєдіяльності та навчання супутнім дисциплінам».

Вивчення проблем безпеки є природною складовою при оволодінні конкретними способами діяльності, конкретними соціальними функціями, при вивченні конкретних теорій і творів мистецтва, одним з аспектів осмислення і застосування яких є проблема безпеки людини і суспільства.

Оскільки процес формування у студентів культури безпеки складний і передбачає розвиток знань про безпеку і формування умінь та навичок безпечної поведінки в стандартних і нестандартних ситуаціях, і охоплює мотиваційну сферу життєдіяльності, то зміст його у процесі вивчення природничих дисциплін відображає можливості цих навчальних предметів.

Вибір методів навчання повинен насамперед забезпечувати обґрунтоване підведення студентів для свідомого засвоєння правил та норм безпечної поведінки. Це може відбуватися як у процесі пояснення навчального матеріалу, так і в процесі його опанування самими

студентами. З прийомів пояснення матеріалу найбільш оптимальними для цієї мети є ті, що ґрунтуються на логічних умовиводах, індукції й дедукції.

Одночасно, методи навчання, які викладач застосовує для формування знань з безпеки життєдіяльності під час вивчення навчального предмету «Безпека життєдіяльності» повинні забезпечувати активну пізнавальну діяльність студентів протягом усього процесу вивчення предмету. У зв'язку з цим належне місце у системі роботи викладача повинні мати проблемно-пошукові методи.

Враховуючи те, що у процесі навчання вказані методи не завжди доцільно використовувати, оскільки вони потребують високого рівня сформованості процесів мислення студентів, то можуть бути використані, наприклад, такі дослідницькі завдання, як передбачення результатів та наслідків впливу на людину та довкілля небезпечних та шкідливих факторів; осмислення певних конкретних ситуацій; пояснення нестандартної ситуації та можливих шляхів виходу з неї; вибір відповідних надійних засобів захисту; передбачення можливих наслідків своєї діяльності та діяльності інших людей тощо.

Таким чином, під час виховання культури безпеки методи навчання мають бути зорієнтованими на формування відповідальності особистості за свої дії та передбачити формування культури безпеки у студентів.

У понятті відповідальності за безпеку виділяють наступні компоненти:

- чітке знання особистістю своїх конкретних обов'язків, які важливі для неї і для суспільства;
- прийняття цих обов'язків, позитивне переживання особистістю ставлення до них, намагання їх виконати;
- реалізація прийнятих обов'язків в конкретних діях і вчинках, здатність особистості контролювати свої дії, свою поведінку.